

Tospråklige assistenter som støtte i leken

På hvilken måte kan tospråklige assistenter hjelpe minoritetsspråklige barn inn i leken?

Signe Tronstad

kandidatnummer: 9052

Bacheloroppgave

Arbeid med barn i et internasjonalt og flerkulturelt perspektiv

Emnekode: BMBAC3921

Trondheim, Mai, 2018

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	2
1.1 Problemstilling.....	3
1.2 Avklaring av begreper som er viktig for oppgaven	3
1.3. Tospråkligheit	3
1.3.1 Tospråklig assistent.....	3
1.3.2 Minoritetsspråklig	4
1.3.3 Lek	4
2. Teori.....	4
2.1 Tospråklig assistenter	4
2.1.1 Tospråklige assistenter som språklig støtte	5
2.1.2 Barn som tospråklige assistenter.....	7
2.2 Ulike forståelser på lek.....	7
2.3 Språkets betydning i lek	8
2.3.1 Språk som identitetsbekreftelse	10
3. Metode	10
3.1 Valg av metode	11
3.2 Intervju som metode	11
3.3 Observasjon som metode	12
3.4 Planlegging av datainnsamling	12
3.5 Gjennomføring.....	13
3.6 Behandling av data.....	13
3.6 Metodekritikk	14
3.8 Etiske refleksjoner	14
4. Resultat og drøfting	15
4.1 Tospråklige assistenter som språklig brobyggere i lek	15
4.2 Barn som tospråklige assistenter.....	19
4.3 Språkets rolle i lek	20
4.4 Identitetsbekreftelse	22
5. Avslutning	23
Litteraturliste	25
Vedlegg	27
Vedlegg: observasjonsprotokoll	27
Vedlegg Intervjuguid	27
Vedlegg: Samtykkeskjema	30

1. Innledning

Tospråklig assistent kan bidra til at minoritetsspråklige barn får mulighet til å delta i lek og aktiviteter, hvor barna får støtte til å forstå og gjøre seg forstått (Kunnskapsdepartementet, 2010, s. 36). I den ene barnehagen jeg hadde intervju sa pedagogen noe som fanget min oppmerksomhet. Pedagogen forteller;

« æ synes at alle barn fortjener å få en barndom der dæm får bli kjent med barn og voksne fra forskjellige nasjoner og kulturer».

Det er en rettighet, og alle barn skal ha rett til å bli kjent med sin egen kultur og andres. Tospråklige assistenter har ofte kjennskap til barnas ulike bakgrunner og kan på den måten ivareta behovet for omsorg til minoritetsspråklige barn (Giæver, 2014, s. 164). I denne bacheloroppgaven skal jeg skrive om tospråklig assistenter, og deres støtte i leken for minoritetsspråklige barn. Først skal jeg presentere teorien som er relevant for oppgaven og problemstillingen. Deretter presenterer jeg hvilken metode jeg benyttet meg av, og hele prosessen med å samle inn data. Til slutt kommer det funn og drøfting i lys av teorien som jeg har presentert i begynnelsen av oppgaven. En av metodene jeg benyttet i studie var blant annet observasjon. Her var jeg observatør til en tospråklig assistent som fungerte som støttespiller for et minoritetsspråklig barn;

Jeg har satt meg på en krakk ved magnet bordet, hvor Abu holder på å bygge en buss av magneter. Han snakker godt norsk og vi får en god samtale om bussen som vi bygger sammen. En annen gutt Ali, som har vært i barnehagen kun tre dager springer forbi og løper rundt. Ali stopper opp og ser på bussen som Abu har laget, han ødelegger bussen og tar magnetene til Abu. Abu blir lei seg og prøver å fortelle til Ali på norsk at han lekte med magnetene nå. Ali forstå ikke dette, men da kom en tospråklig assistent og forklarte til Ali hvorfor Abu var lei seg på morsmålet til Ali. Deretter ga Ali magnetene tilbake til Abu, og Abu smiler og sier takk. Ali smiler og springer videre.

Norge er et kulturelt samfunn, og en økende innvandring gjør Norge til et flerkulturelt land, og at mange forskjellige kulturer møtes i barnehagen (Larsen og Slåtten, 2015, s. 12). Jeg har fordypning i flerkulturell forståelse og internasjonalt perspektiv, og finner dette teamet

relevant for dagens samfunn. I rammeplan står det at (forskrift om rammeplan for barnehagen, 2017, s. 9) barnehagen skal legge til rette for kulturmøter og gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn får kjenne på glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskapet. Minoritetsspråklige barn og hvordan personalet arbeider med å synliggjøre mangfoldet i barnehagen er noe som har interessert meg, og spesielt etter praksis første året. I den barnehagen var det høyt antall minoritetsspråklige barn, og personalet jobbet godt med å synliggjøre mangfoldet. Jeg har også vært på utveksling og fått kjent på hvordan det føles å ikke bli forstått og forstå alt det som skjer, noe som jeg ser på som en fin erfaring å ha med meg inn i arbeidslivet.

1.1 Problemstilling

Temaet mitt handler om tospråklige assistenter i lek, og derfor har jeg valgt denne problemstillingen; **På hvilken måte kan tospråklige assistenter hjelpe minoritetsspråklige barn inn i leken?**

1.2 Avklaring av begreper som er viktig for oppgaven

I løpet av oppgaven kommer jeg til å bruke en del ulike begreper, derfor avklarer jeg noen begreper i innledningen slik at det blir enklere å forstå hva de betyr i løpende tekst.

1.3. Tospråklighet

Tospråklighet handler om mennesker som i hverdagen har behov for å bruke mer enn et språk. Når man snakker om tospråklighet er det ofte om barn som har foreldre med annet morsmål enn hva hovedspråket til landet de bor i snakker. Dessuten når man i dagligtalen bruker betegnelsen tospråklige barn refererer man til minoritetsspråklige barn, og ikke majoritetsspråklige selv om de også kan beherske flere språk. tospråklige personer er personer som oppfyller ulike kriterier, blant annet at man behersker to språk på relativt høyt ferdighetsnivå og bruker språkene til daglig. Barn og voksne som er tospråklige, vil ikke beherske begge eller alle språkene like godt (Sand, 2016, s. 131).

1.3.1 Tospråklig assistent

Tospråklige assistenter er som regel tilskuddsmidler til å bedre språkforståelse hos minoritetsspråklige barn. De er ansatt der som tilskudd for å støtte barnas morsmål og andrespråklæring. De fungerer som en ekstra ressurs i tillegg til de som jobber i barnehagen. Tospråklige assistenter som er ansatt som tilskuddsmiddel har som oppgave å sørge for at minoritetsspråklige barn kan kommunisere med de andre i barnehagen (Giæver, 2014, s. 164).

1.3.2 Minoritetsspråklig

Mange barn som går i barnehage i Norge, har et annet morsmål enn norsk. De har lært et annet språk som sitt førstespråk. Når man sier at noen er minoritetsspråklig betyr det at de har et annet språk til morsmål enn hovedspråket i landet. I barnehagen blir begrepet minoritetsspråklige barn brukt om alle barn som snakker et annet språk enn norsk, svensk, dansk og engelsk som morsmål (Sand, 2016, s. 127).

1.3.3 Lek

Gjennom leken lærer barn om seg selv og andre og gir barna muligheten til å prøve ut ideer og innfall. Det å bli inkludert i lek er viktig for å regnes med som en del av barnegruppen. Leken gir også mulighet til å utvikle språket og kulturell kompetanse (Kibsgaard og Kanstad, 2015, s. 12).

2. Teori

I teoridelen skal jeg presentere begreper og teori som er relevant for min problemstilling, og min problemstilling er; På hvilken måte kan tospråklige assistenter hjelpe minoritetsspråklige barn inn i leken?

2.1 Tospråklig assistenter

Flerspråklig personale kan ha ulike roller i barnehagen, noen jobber der som barnehagelærer, barne- og ungdomsarbeider eller assistenter i grunnbemanningen. Mange barnehager ansetter bevisst personale som snakker flere språk, for deres språkkompetanse utgjør en viktig ressurs i barnehagen. Mens tospråklige assistenter er som regel tilskuddsmidler til å bedre språkforståelse hos minoritetsspråklige barn. De er ansatt der som tilskudd for å støtte barnas morsmål og andrespråklæring (Giæver, 2014, s. 164). En ansatt som forstår barnas morsmål kan bidra til å oppklare misforståelse, og sørge for at barna kan delta i samtaler. For alt skal ikke læres på nytt, tospråklige assistenter kan hjelpe å bygge videre på begrepsapparatet barna allerede kan på morsmålet. Hvis barna lærer andrespråket uten støtte fra morsmålet må det da læres fra bunnen av og man må gjøre seg erfaringer på nytt (Giæver, 2014, s.165).

Det finnes en tilskuddordning for å bedre språkforståelsen til minoritetsspråklige barn i førskolealder. Tiltaket ble først iverksatt i 1982 hvor tilskuddet var øremerkede til tospråklige assistenter. I 2004 ble denne ordningen endret på grunn av at ressursene skal kunne brukes

mer fleksibelt av barnehagene selv. Tospråklige assistenter er enklere å finne i store kommuner enn små. I store kommuner med mange minoritetsspråklige barn settes det inn mange flere typer tiltak, hvor det satser mer på materiale på morsmålet og tospråklige assistenter, enn i de små kommunene. Tilskuddet er et supplement til kommunens midler (Kunnskapsdepartementet, NOU 2010: 7).

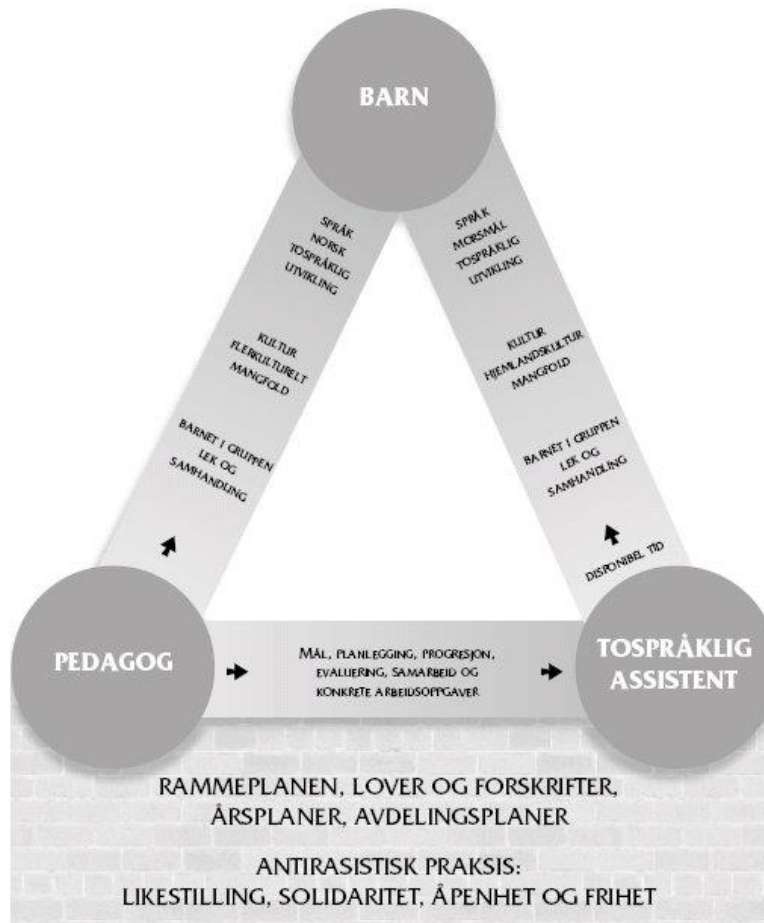
2.1.1 Tospråklige assistenter som språklig støtte

Det er viktig at de voksne ikke forstyrrer leken, men samtidig passe på at barn ikke blir ekskludert fra leken. Personalet spiller en stor rolle for barn som ikke er gode i det språket leken foregår på. Voksnes rolle blir desto viktigere jo mindre norskkunnskaper barnet har. (Kibsgaard, 2015, s. 39). Tospråklige assistenter kan være stillasbyggere i leken, de kan støtte minoritetsspråklige barn i samhandling med andre barn slik at de kommer seg inn i leken. De tospråklige assistentene kan holde seg i nærheten av leken, og oversett og styrke forståelsen av det som blir sagt. Dette hjelper barna å forstå dialogen i leken, slik at de kan delta. Barna henger lettere med og kan få forklart spillereglene på morsmålet sitt. Uansett om man ikke har tospråklige assistenter, bør personalet holde seg i nærheten av leken, de kan hjelpe barna som holder på å tilegne seg norsk hvor personalet kan støtte de barna. Personalet kan være der og foreslå roller som er enklere for barna (Giæver, 2014, s. 88).

Barnehagehverdagen kan være slitsom for barn som holder på å tilegne seg det norske språket, hvor de ikke blir forstått og ikke forstår det som blir sagt. Gjennom tospråklig assistent kan barna få slappe av litt og de klarer å henge med på det som skjer. Tospråklig assistenter kan hjelpe barna å gi informasjon om det som skal skje fremover og ulike situasjoner i lek (Høygård, 2013, s. 209). En tospråklig assistent kan hjelpe barna til å uttrykke tanker, meninger og følelser (Spernes og Hatlem, 2013, s. 76). Ved bruk av tospråklige assistenter blir retten til medvirkning ivaretatt på en god måte (Gjervan, Andersen og Bleka, 2012, s. 152). Dessuten kan tospråklige assistenter hjelpe barnet til å bli forstått og gjøre seg forstått, gi uttrykk og tanker, meninger og følelser om ulike hendelser. De får hjelp til å utvide og utforske sin kunnskap og delta likeverdig i lek og andre aktiviteter. Barna får også bedre innsikt i hva som skal skje fremover, slik at de kan forberede seg til aktiviteter og innhold i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 34).

Tospråklige assistenter har en sentral rolle i barnehager med minoritetsspråklige barn, og de kan være avgjørende for barnas utvikling sosialt og individuelt (Mjelve, 2002, s. 19). Derfor

er det viktig at personalet blir informert om hvor viktig og betydningsfull arbeidet tospråklige assistenter gjør. Mjelve (2002, s. 20) presenterer samarbeidsmodellen hvor den setter barnet i sentrum og pedagog og assistent står i gjengjeld til hverandre.

(Samarbeidsmodellen, Mjelve, 2002, s. 20).

Her ser man at barn er på toppen av trekanten, og pedagog og tospråklig assistent i hvert sitt hjørne. De tre er gjensidig avhengig av hverandre, og ansvarsforholdet er markert med piler i trekanten.. Tospråklige assistenter må vite hva de skal gjøre, derfor er det viktig at pedagogene utarbeide mål og planer for tospråklige ansatte (Mjelve, 2002, s. 20).

Det finnes ulike oppfatninger om at det er vanskelig eller skadelig at barnehagebarn utvikler tospråklige kompetanse. Dette kan ha medført at barnehager ikke ønsker tospråklige assistenter (Mjelve, 2002, s. 13). Morsmålet kommer ikke i veien for utviklingen av det norske språket, at barna får utviklet og støtte gjennom morsmålet kan bidra til at de får samme

kunnskapsnivå som andre barn. Barna får gjennom morsmålet innholdet i det som formidles, og de tospråklige assistentene kan bidra til at barn utvikler morsmålet som redskap for tanken samtidig som de lærer norsk (Mjelve, 2002, s. 13). Det finnes ulike myter om barns andrespråklæring, at barna lærer seg norsk ved å begynne i en norsk barnehage, og da kommer det norske språket av seg selv. Dette ansvaret har ikke barna, men den pedagogiske lederen ansvaret for (Høygård, 2013, s. 212).

2.1.2 Barn som tospråklige assistenter

Når barn med samme morsmål går i samme barnehage kan de være en språklig støtte for hverandre. Da kan de hjelpe hverandre, og støtte hverandre til å forstå det som skjer i barnehagen. De kan oversette og forklare det som skjer i hverdagen, i leken og ulike andre situasjoner. Til sammen har de barna høyere språkkompetanse, som øker muligheten for å forklare, og gjøre seg forstått (Giæver, 2014, s. 66). Det er også viktig at majoritetsspråklige barn kjenner til de ulike språkkompetansene som er på avdelingen, for de kan også fungere som språkstøtte. Derfor er det viktig at barnehagen jobber med synliggjøring av de ulike språkene og kulturene som finnes på avdelingen, slik at det er forståelig og naturlig at barna har ulike norskkunnskaper (Giæver, 2014, s. 66). Hvis man er heldig og har en venn i barnehagen som mestrer samme morsmål og har kompetanse i andrespråket, kan denne vennen fungere som brobygger mellom barnet som lærer andrespråket og de etnisk norske barna (Kibsgaard og Husby, 2014, s. 139).

2.2 Ulike forståelser på lek

Lek kan foregå i mange ulike aktiviteter, blant annet regellek, konstruksjonslek og herjelek. Olsen (2015, s. 65) definerer at alle aktiviteter som er initiert og ledet av barna og ikke er planlagt på forhånd betraktes som lek. Dette gjelder dermed løpe om kapp, huske, hinke osv. også er lek. Rollelek er en kompleks lek som krever at man skjønner ulike leketeknikker, og forstår barns ytringer og bygge videre på de. Hvis andrespråkutviklingen ikke har kommet langt nok, kan det være vanskelig å delta i slike komplekse leker (Kibsgaard og Husby, 2014, s. 138).

Når man leker trenger ikke barna å snakke sammen, og barn som har kommet kort med sin andrespråkutviklingen søker ofte til lek der talespråk ikke har stor betydning. Derfor leker ofte de barna parallelek og fysisk lek siden talespråk ikke spiller en vesentlig rolle. Dersom personalet er til stede under slik lek, kan de få hjelp til å starte dialoger der alle barna gis

mulighet til å delta. På denne måten kan lek bli en god arena for språkutvikling (Giæver, 2014, s. 87). Høygård (2013, s. 214) har skrevet at rolleleken er det vanskelig å delta i uten tilstrekkelig språkkompetanse, men regelleken regnes som inngangsbilletten til minoritetsspråklige barn til å leke med majoritetsspråklige barna. Å delta i lek gir mange muligheter til å oppleve tilhørighet og det bidrar til at barnet inkluderes og tilpasses sosialt (Kibsgaard og Husby, 2014, s. 138).

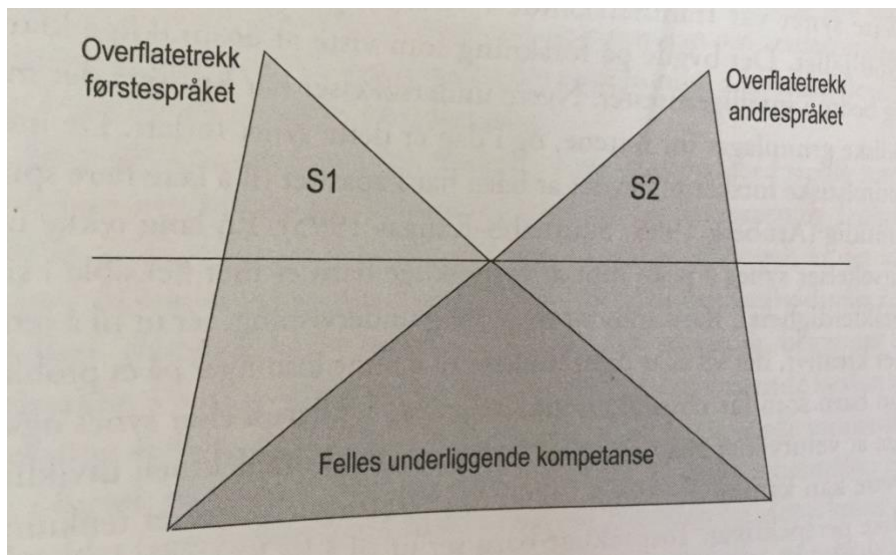
2.3 Språkets betydning i lek

«Språket utgjør en viktig bro som binder aktører sammen og gjør det mulig for leken til å utvikle seg» (Kibsgaard, 2015, s. 28). Når barn leker må de kunne samhandle og forhandle på språket, og for flerspråklige barn tar det tid før de kan delta i lek på nivå med jevnaldrende. De får ofte utdelt roller som er mindre attraktiv, og hvor språket blir lite utfordret. Ofte leker de sammen med barn som er yngre enn dem selv (Olsen, 2015, s. 65). Hjerne har god kapasitet for å lære flere språk, og er derfor ikke skadelig for barnet å møte flere språk i oppveksten. Derimot mister de muligheten til å kommunisere, og for å få utviklet begge språkene er det viktig at de får anledning å delta i samspill med andre personer som bruker de språkene (Høygård, 2013, s. 195). Det å kunne kommunisere med folk er den viktigste kompetansen mennesker utvikler. Hvis man mangler den ferdigheten, mister man muligheten til læring og opplevelsen av tilhørighet og identitet. Det er viktig å ha språk som legger et språklig fundament slik det blir enklere å utvikle flere språk (Høygård, 2013, s. 196).

Når man skal lære seg et nytt språk gjelder det å bli inkludert i sosiale kretser hvor man kan få øvd på å bruke språket. For barn i barnehagen er dette i leken. Dette kalles for det doble dilemmaet, «for å lære språket må barnet bli inkludert sosialt, men for å bli inkludert sosialt må man kunne språket» (Kulset, 2015, s. 86). Det er viktig å få innpass i det sosiale og få leke med andre barna for det er svært viktig for språklæringen (Kulset, 2015, s. 87). Kulset (2014, s. 88) har skrevet at det doble dilemmaet handler om at barn får ikke være med i leken siden de ikke kan snakke, og lærer ikke å snakke siden de ikke får være med i leken. Derfor er det viktig at voksne som jobber med minoritetsspråklige barn må ha fokus på å bryte det doble dilemmaet, slik at de kan komme i gang med det sosiale samspillet med jevnaldrende majoritetsspråklige barn. Alt er fremmed for barna, derfor er det viktig at de opplever at de er en del av et sosialt fellesskap. Å oppleve sosialt fellesskap fremmer trygghet og positive følelser noe som etter hvert fremmer effektiv innlæring, hvor de andre barna får et positivt syn

på deg (Kulset, 2015, s. 91). For barnet trenger det ikke å gjelde bare språket, det kan også gjelde andre faktorer som uskrevne lover og regler (Kulset, 2015, s. 79).

Cummins sin isfjellmetoden blir tospråklighet beskrevet som et isfjell med to topper, der de to toppene vises over vann. Disse to toppene symboliserer de to språkene som blir brukt til dagligdags tale. Førstespråket har stor betydning for utviklingen av andrespråket, de to språkene har et felles fundament som ikke er synlig, altså den delen av isfjellet som ligger under vann. Språklige fundamentet som blir utviklet i småbarnsalderen har stor betydning for barns sosiale mestring, og deres senere læring i skolen. Den delen som ikke vises er den kognitive prosessen, som er kunnskap, erfaring, følelser, opplevelser, objekter, hendelser, meninger og ideer (Kibsgaard og Husby, 2014, s. 49).

(Cummins Isfjellmetode, Kibsgaard og Husby, 2014, s. 50)

Kroppsspråk er en viktig del av kommunikasjon, og man må være oppmerksom på det (Høygård, 2013, s. 92). Barn i barnehagen uttrykker meningene sine på ulike måter ikke bare gjennom ord, men også mimikk, lyd og bevegelse. Gjennom bruk av ulike signaler, som talespråket, kroppsspråket og det visuelle blir det en bredere forståelse av ulike situasjoner (Kibsgaard og Husby, 2014, s. 60). Det er ulike måter for andrespråkbrukeren kan kommunisere med andre. Blant annet miming, kroppsspråklig uttrykk og bruk av lyder (Kibsgaard og Husby, 2014, s. 72). Ved manglende mestring av ulike kommunikasjons virkemidler, kan man framstå som mindre kompetente i leken og i sosiale samvær (Kibsgaard og Husby, 2014, s. 59).

2.3.1 Språk som identitetsbekreftelse

Språk og identitet henger nøye sammen, og det arbeidet tospråklige assistenter gjør så kan ikke de holdes adskilt. Barnehagen og tospråklige assistenter kan legge til rette for at barna kan utvide kunnskaper og praktisering av ferdighetene sin på morsmålet (Giæver, 2014, s. 167). Når man snakker et språk blir man en del av språksamfunnets kultur og knytter bånd til alle som er en del av den kulturen, for alle språk er bærere av en kultur. Morsmålet står i stilling til språk man skal lære senere i livet, og er en del av vår personlighet og er en del av identiteten vår (Høygård, 2013, s. 205). Ved å føle seg trygg på sin opprinnelsesland i et norsk samfunn kan påvirke barnas initiativ i lek. Det er derfor viktig at barna ikke bare overtar det norske, men tar vare på seg selv og den kulturen de er tilknyttet og er stolte over sitt opphav. Ved å være stolt over seg selv og sitt opphav kan man unngå å bli nedvurdert og satt utenfor leken (Kibsgaard, 1995, gjengitt i Høygård, 2015, s. 205). Morsmålet til barna knytter dem sammen med familien og skaper identitet. Derfor er det viktig at det blir brukt tid på å formidle dette til foreldrene, fordi samfunnet rundt er det stort press på at barna skal lære norsk (Mjelve, 2002, s. 12). Det flerkulturelle kan synliggjøres ved å henge opp fotografier og andre kunstuttrykk, og dette gjør at barna kjenner seg igjen og får en følelse av at foreldrenes bakgrunn har en betydning (Kibsgaard og Husby, 2014, s. 123).

3. Metode

Når man vil ha svar på noe man vil undersøke, er metode en fremgangsmåte for å gi svar på ulike spørsmål. Å bruke metode betyr at man følger en bestemt vei mot et mål (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2010, s. 25). Jeg ønsket å finne ut mer om minoritetsspråklige barn, og da måtte jeg finne en måte å skaffe informasjon om dette temaet. Målet er å få frem informasjon om virkeligheten, og kunnskap om hvordan man skal analysere det man har innsamlet. Altså det dreier seg om å samle inn, analysere og tolke data (Bergsland og Jæger, 2014, s. 66). Når man forsker er man deltakere på forskjellige måter, gjennom direkte kontakt i et intervju eller indirekte kontakt gjennom et spørreskjema (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2010, s. 27). Når man skal samle inn informasjon til det temaet man har valgt seg er i hovedsak to hovedtyper metode; kvalitativ og kvantitativ metode (Bergsland og Jæger, 2014, s. 66). De to metodene er basert på ulik forskningslogikk, som har noen konsekvenser for prosessen og hvordan resultatet blir vurdert. Skillet handler om hvordan data blir samlet og analysert. Kvalitativ metode går mer i dybden og framhever betydningen, som

observasjon og intervju. Kvantitativ fokuserer på utbredelse og antall, mer avstands forhold mellom forsker og informant i form av statistikker og diagrammer (Bergsland og Jæger, 2014, s. 66).

3.1 Valg av metode

Jeg valgte å bruke kvalitativ metode siden den metoden går mer i dybden og fokuserer på betydningen. Hvor jeg har brukt to ulike innsamlingsstrategier, observasjon og intervju. Dette kalles for metodetriangulering, det er når man kombinerer forskjellige metoder for å belyse temaet. Jeg valgte å intervjuer og observere for å få svar på problemstillingen min. Man studerer problemstillingen fra ulike synsvinkler og synspunkter (Bergsland og Jæger, 2014, s. 69). Dalland (2012) har skrevet at intervju og observasjon er nært knyttet til hverandre i kvalitativ metode og er naturlig at de overlapper hverandre (Gjengitt i Bergsland og Jæger, 2014, s. 69). Ved å observere kan man få en annen type data som ikke man klarer å uttrykke i ord (Krumsvik, 2014, s. 143). Mens bruk av intervju får man en mer personlig situasjon, hvor det er en samtale om et emne som interesserer begge parter både intervjuer og intervjuobjektet (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 137).

3.2 Intervju som metode

Jeg bestemte meg for å bruke intervju som en av metodene for da får man en samtale sammen med noen som har kunnskap om temaet. Kvalitativ forskningsintervju er en byggeplass for kunnskap (Kvale, 2007, s.7). Intervjuet er en samtale som har en struktur og et formål bestemt av intervjueren. Det er ikke en dagligdags samtale, men en faglig og profesjonell samhandling mellom intervjuer og den som intervjues (Kvale, 2007, s.7). Det personlige forholdet man utvikler, og ny innsikt og kunnskap kan være givende for begge parter i intervjusituasjonen (Kvale, 2007, s.8). Det var interessant å ha samtale med noen som jobber med dette teamet og hadde mye kunnskap om det. Ved bruk av intervju er det en del forarbeid som må gjøres. For å holde struktur på intervjuet kan det være lurt å gjennomføre en seminstrukturert intervju. Da bruker man en intervjuguid som er basert på konkret tema og intervju spørsmål, men også mulighet til å komme med oppfølgings spørsmål underveis (Krumsvik, 2014, s. 125). Det er viktig med struktur og spesifikke spørsmål slik at man får fram kunnskapen til vedkommende (Krumsvik, 2014, s. 125). Intervjuguiden hjalp for å holde meg til tema, og struktur ved intervjuet.

3.3 Observasjon som metode

Ved bruk av observasjon kan man få bekrefte intervjufunn og avdekke ny kunnskap, men også finne eventuelle gap mellom hva informanten sier i et intervju og hva de faktisk gjør (Krumsvik, 2014, s. 142). Jeg observerte før intervjuene som gjorde at jeg hadde mer innsyn i hvordan avdelingen og barna var. Observasjon kan danne grunnlag for spørsmål til intervjuet (Bergsland og Jæger, 2014, s.73). Gjennomføring av observasjon var ikke like lett som jeg tenkte. Jeg kom inn ny på en avdeling, og ble veldig interessant blant barna noe som ble utfordrende da jeg skulle observere. Derfor var det viktig at jeg var godt forberedt og hadde utarbeidet en observasjonsprotokoll (Vedlegg: Observasjonsprotokoll). Det er viktig å være systematisk og bevisst på hva man ser etter, gjerne ved hjelp av en observasjonsprotokoll (Krumsvik, 2014, s. 143). Jeg benyttet meg av observasjonsmetoden; praksisfortelling. Praksisfortellinger er ikke planlagt, for det er situasjonen som bestemmer når en praksisfortelling blir til. De er fortellinger som handler om avgrensede situasjoner der samspillet mellom deltakere er framstilt personlig og detaljert (Askland, 2011.s. 193).

3.4 Planlegging av datainnsamling

Før jeg skulle ut i barnehagene begynte jeg å planlegge hvordan jeg skulle gjøre det. Hvor mange informanter trenger jeg? Hvordan skal jeg få svar på det jeg vil? Jeg hadde veiledning med veilederne mine og de hjalp meg med hvor mange informanter som var lurt. Derfor ble det to intervju med to forskjellige pedagogiske ledere og observasjon. Etter veiledningen begynte jeg å utforme en intervjuguid hvor jeg planla emnene som skulle tas opp i intervjuet, og hvilken rekkefølge jeg ville ha. Intervjuguid er en grov skisse over emnene som skal dekkes, og det er en plan for hvilke temaer man vil snakke om i intervjuet (Bergsland og Jæger, 2014, s.71). Intervjuguiden ble prøvd ut gjennom pilotintervju med en medstudent, for å se om hun forsto spørsmålene, om tempoet var passe, og om hun forsto begrepene (Krumsvik, 2014, s. 126). Når jeg testet ut intervjuguiden brukte jeg også opptaker, får å se om den funket og for å bli bedre kjent med den. Før jeg dro ut i barnehagen sende jeg også informasjon om temaet mitt. Observasjonen planla jeg også før jeg dro ut. Jeg bestemte meg for hva jeg skulle se etter, og et område jeg skulle være. Observasjon er egnet for å studere mennesker i samspill med hverandre (Bergsland og Jæger, 2014, s 73).

For å få svar på problemstillingen trenger man informanter, og det får man ved å intervju barnehageansatte som har erfaring med det temaet man skal skrive om. Dermed får man innsyn i deres erfaringer og refleksjoner (Bergsland og Jæger, 2014, s.65). Da jeg skulle finne

informanter, var det viktig for meg at jeg fant barnehager med høyt antall minoritetsspråklige barn, siden det er det oppgaven min handler om. Jeg sendte mail til flere barnehager, men det var lite svar å få. Etter en veiledning, fikk jeg hjelp til å finne en barnehage. Til slutt fikk jeg komme til to barnehager, hvor begge hadde høyt antall minoritetsspråklige barn. Hvor jeg fikk intervju med en pedagogisk leder i hver av barnehagene, og hvor begge barnehagene fokuserer på mangfold. Jeg sendte mail til mange forskjellige barnehager, men alle barnehagene jeg sendte til hadde høyt antall minoritetsspråklige barn. Derfor var det strategisk utvalg av informanter.

3.5 Gjennomføring

Den ene barnehagen var en liten barnehage med kun en avdeling med høyt antall minoritetsspråklige barn. Her fikk jeg være en hel dag, hvor jeg observerte og fikk et intervju med pedagogisk leder. Intervjuet foregikk inne på personalrommet i barnehagen. Først på dagen observerte jeg, og deretter hadde intervju når det passet best for pedagogiske lederen. I den andre barnehagen var jeg først i to timer og observerte, og deretter en annen dag og hadde intervju. Dette er en stor barnehage med mange avdelinger, det er også en mottaksbarnehage. Tiden jeg fikk til å observere fikk jeg tildelt av pedagogisk leder. Det var spennende å se hvordan de jobbet med mangfold. De to barnehagene var forskjellige, der den ene barnehagen var veldig liten kommunal barnehage, mens den andre var en stor mottaksbarnehage. Det finnes mange mottaksbarnehager i Norge, og de barnehagene får tilskudd fra regjeringen for nyankomne flyktninger. «Tilskuddet omfatter et 15 timers ukentlig barnehagetilbud i åtte måneder og inkluderer lønn til tospråklig assistent inntil 17 timer pr. uke, lønn til førskolelærer inntil 17 timer pr. uke og utstyr til kr 500,- pr. barn pr måned» (Kunnskapsdepartementet, NOU 2010: 7). Barnehagene hadde ulike forutsetninger. Gjennomføringen av intervju og observasjoner fungerte godt. I den minste barnehagen var de veldig ivrige på å vise meg rundt og fortelle om deres arbeide med det kulturelle mangfoldet. I den store barnehagen ble jeg etterlatt mer for meg selv.

3.6 Behandling av data

Data som har blitt smålet inn må analyseres og tolkes. Når man analyserer kvalitativ data betyr at man bearbeider teksten (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 33). Etter intervjuene transkriberte jeg de ned, og deretter begynte å sortere og kode dataen. Analysen dreier seg om å redusere datamengden, skape orden struktur og mening i det man har samlet inn (Bærgsland og Jæger, 2014, s. 81). Jeg begynte å storetere dataen min, hvor jeg kopierte

ut all dataen og begynte å sortere den i kategorier. Det var etter jeg hadde sortert dataen at jeg bestemte meg for å endre problemstilling. Det var mye av dataen som handlet om tospråklige assistenter, og deres rolle i leken. Derfor valgte jeg å endre problemstillingen min etter dataens innhold. Problemstillingen må vurderes underveis i prosessen slik at man er sikker på at spørsmålet man stiller passer til det svaret man finner, og det er ikke før helt til slutt man vet hva man har skrevet om (Bærgsland og Jæger, 2014, s. 65).

3.6 Metodekritikk

Ingen metode er feilfri og det er viktig at man er kritisk og at man reflekterer over sin egen metode og innsamlingsstrategier (Bærgsland og Jæger, 2014, s.80). Blant annet fikk jeg kun to timer til å observere i den ene barnehagen, noe som er veldig liten tid for å observere. Innen evalueringen av kvalitativ forskning er det noe som heter validitet, og det handler om man har undersøkt det som var hensikten å undersøke, og hvor relevant dataen er. Validitet henger tett sammen med reliabilitet (Krumsvik, 2014, s. 152), og reliabilitet handler altså om påliteligheten, og i en forskningsprosess kan den være trua på fler ulike måter. For at reliabiliteten skal bli mer troverdig må man følge noen krav, blant annet konkrete materiale f.eks. opptaksutstyr og transkripsjon, noe som jeg har benyttet meg av. Innenfor kvalitativ forskning er det ikke lett å etterprøve, ved intervju kan informantene svar ulikt hvis noen skal etterprøve forskningen(Krumsvik, 2014, s. 158). Thagaard (2013, s. 202) har skrevet at reliabilitet kan knyttes til kritisk vurdering om forskningen er utført på en pålitelig og tillitsvekken måte.

3.8 Etiske refleksjoner

Når man samler inn data er det noen etiske retningslinjer som bør følges. Etikk handler om hvordan man holder seg til prinsipper, regler og retningslinjer for vurdering av om handlinger er riktige og gale (Johannesen m.fl., 2010, s. 31). Det handler om hvordan man behandler personopplysninger av enkeltpersoner, og at de ikke skal bli krenket gjennom behandling av dataen (Bærgsland og Jæger, 2014, s. 83). Før intervjuet fikk informantene et samtykkeskjema med informasjon om temaet, at deltakelse er frivillig, og at informanten kan trekke seg når som helst. Det sto også at alt skal anonymiseres og at jeg kom til å ta lydopptak av intervjuet, og at det blir slettet innen 3. mai (Vedlegg: Samtykkeskjema).

4.Resultat og drøfting

I denne delen skal jeg presentere funnene mine, og drøfte de i lys av teorien som jeg har presentert i kapittel 2. Mine funn handler om tospråklig assistenter som støtte i leken. Jeg hadde to intervju hvor begge snakker om viktigheten og nytten med å ha en tospråklig assistent som språkstøtte og brobygger i leken. Dette er også noe som mine to praksisfortellinger samsvarer med. Ene pedagogen forteller at tospråklige assistenter kan ha bedre innsikt i leken, og støtte barna på morsmålet når de trenger det. Min problemstilling er;

På hvilken måte kan tospråklige assistenter hjelpe minoritetsspråklige barn inn i leken?

4.1 Tospråklige assistenter som språklig brobyggere i lek

I rammeplanen (forskrift om rammeplan for barnehagen, 2017, s. 48) står det at personalet skal synliggjøre språk og kulturelt mangfold, og støtte barnas kulturelle uttrykk og identitet. I begge barnehagene jeg har samlet inn data, jobbet de med språk og kulturelt mangfold. Under intervjuet spurte jeg om hvilken rolle de voksne har i lek, hvor begge pedagogene løftet frem at de hadde tilgang til tospråklige assistenter.

«Døm kan hjelp minoritetsspråklige barna å kom sæ inn i leiken, men også fer å forstå kolles kvardan går».

En hverdag hvor alt foregår på et språk man ikke forstår eller holder på å lære seg kan være slitsomt, og det kan være godt å få en pause hvor man kan snakke på morsmålet sitt (kapittel 2.1.1, Høygård, 2013, s. 209). Dette fikk jeg kjenne på når jeg var i Tyskland, hvor praksis og undervisning på høgskolen foregikk på tysk. Da var det en fin avlastning å kunne snakke på norsk eller engelsk. Det var en veldig god støtte å ha, at de fleste kunne engelsk slik at jeg kunne spørre hva ulike ting betydde hvis jeg ikke forsto hva som ble sagt. Dette gjelder også for barna. Tospråklige assistenter kan være en fin støtte for barna, slik at barna kan gjøre seg forstått og forstå det som skjer i leken og ellers i hverdagen. Barna får da bedre innsikt i det som skjer fremover og kan forberede seg til ulike aktiviteter (Kapittel 2.1.1, Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 34). Dette kan tolkes som at barna får et pusterom og noen å støtte seg på når de blir usikker. Hverdagen i barnehagen kan være slitsom hvis man hele dagen går og er usikker på hva som skal skje og om man blir forstått, og om man kommer seg inn i leken.

Den ene pedagogen fortalte at;

«Vi som snakke norsk må være bindeledd i leiken, men æ ser at det e også viktig med ansatte som har språk som morsmålan, fordi dæm kan ha bedre innsikt i ka som foregår i leiken, og kan gi meir riktig innputt på det som skjer. De e viktig at dæm får støtte på både morsmålet og i leik, men også støtte på norsk når dem har komme dit at dæm bynne å leik på norsk»

Dette kan tolkes som om at barna får bedre støtte i språket når det er noen som forstår morsmålet deres. De ansatte som snakker norsk kan også være til støtte for barnet med tanke på å foreslå roller til lek. Tospråklige assistenter kan være til stede under leken, og forklare ulike situasjoner og dialoger som kan bli vanskelig for barna på norsk. Dette kan hjelpe barna med å henge med på det som skjer og bli en deltaker i leken (kapittel 2.1.1, Giæver, 2014, s. 88). Det finnes mange ulike måter å leke på, og noen av leken kan være vanskeligere å delta på enn andre. Rollelek er en kompleks lek, som kan være vanskelig for barn med lite norskspråklige kunnskaper (Kapittel 2.2. (Kibsgaard og Husby, 2014, s. 138).

«Man må sett sæ inn i de og forstå at vess man leike ein avansert leik, og all snakke samme morsmål å de kjæm ein ny person som ikke kan språke, da blir men ikke velkommen inn i leken. De e vanskelig å forstå at man har ulike ressursa som man kan ta med inn i leiken»

Når barn leker trenger man ikke å bruke talespråk, det finnes mange måter å leke på. Slik som nevnt i kapittel 2.2 er alle aktiviteter som er initiert og ledet av barna og som ikke er planlagt på forhånd betraktet som lek (Olsen, 2015, s. 65). Det viser seg at de barna med dårlige norskspråklige egenskaper ofte velger lek hvor talespråket ikke har stor betydning (Kapittel 2.2, Giæver, 2014, s. 87). Uansett hvilken lek som blir lekt, kan de ansatte være til stede å følge med på det som skjer. De kan se om det er noen som henger utenfor og som kan trenge en hjelpende hånd. Leken kan være vanskelig for mange barn, og det forståelig at det kan være vanskelig når man ikke forstår det som blir sagt. Her kan tospråklig assistenter være stilas byggere, hvor de er til støtte for minoritetsspråklige barna i lek (kapittel 2.1.1, Kibsgaard, 2015, s. 39). Her må de voksne også trø varsomt, for de voksne må ikke forstyrre leken til barna. De voksne kan prøve seg frem og finne ut hvilke metoder som fungerer for barna. Dette kan være en vanskelig situasjon for de voksne, for de skal ikke forstyrre leken, men også sørge for at barn ikke blir ekskludert av ulike grunner (kapittel, 2.1.1, Kibsgaard, 2015, s. 39).

Den ene pedagogen påpekte at pedagoger har en rolle der vi skal støtte barna i språk;

«Vi som pedagoga har ein stor rolle te å bygge broer til språk, og de kan vi gjør i ein viss grad når vi snakke bare norsk».

Dette kan tolkes som at pedagogen mener at når man snakker kun norsk, og det er barn i barnehagen med andre morsmål, har man ikke den samme språkstøttemuligheten som ansatte som kan barnas morsmål. Derimot mener noen at barna er i barnehagen for å lære norsk og ikke morsmålet deres. Noen vil også hevde at å lære seg to språk samtidig kan være vanskelig og skadende for barna, og derfor er det ikke nødvendig med tospråklig assistenter. På den andre siden mener de fleste at dette er en myte, og at morsmålet kommer ikke i veien for utvikling av det norske språket. Dessuten støtter teorien at morsmålet er en støtte og at barna får forståelse av det som skjer gjennom morsmålet sitt (kapittel 2.1.1, Mjelve, 2002, s. 13). Pedagoger har et ansvar for at barna lærer seg norsk, og dette kan oppnås med hjelp fra tospråklige assistenter. Det er ikke barnas ansvar å lære seg norsk (Kapittel 2.1.1, Høygård, 2013, s. 212). Tospråklige assistenter trenger å vite hva og hvordan de skal gå frem for å støtte minoritetsspråklige barna i språk og inkludere de inn i leken. Her har pedagogene et ansvar for å utarbeide mål og planer for tospråklige assistenter, slik at de vet hva deres jobb er. I kapittel 2.1.1 presenterte jeg samarbeidsmodellen, hvor den viser ansvarfordelingen mellom barn, pedagog og tospråklig assistent.

I den ene barnehagen jeg samlet inn data, fortalte den pedagogiske lederen at de hadde en tospråklig lærling på avdelingen to dager i uken. Hvor de ansatte har lagt merke til at det har hjulpet to barn som ikke har utviklet det norske språket enda. Hun fortalte om to gutter som snakker lite norsk, og hvor lekningen foregår på arabisk og for det meste med bombing og skyting. Når lærlingen er i barnehagen snakker hun med de på arabisk, og forklarer de hva som skal skje den dagen og dagene fremover. Når hun er i barnehagen leker de to guttene mer med de andre barna, og andre leker enn bombing og skyting. Dette kan tolkes som at ansatte som kan barnas morsmål kan påvirke leken til barn som ikke har utviklet det norske språket enda. Her påvirket lærlingen leken i en annen retning enn bombing og skyting. Ansatte som forstår barnas morsmål kan være til hjelp og ordne opp i ulike misforståelser. De to guttene snakker sammen på arabisk, her kan en tospråklig assistent eller i dette tilfellet en tospråklig lærling hjelpe dem å bygge videre på det begrepsapparatet de allerede kan på Arabisk (Kapittel 2.1. Giæver, 2014, s.165). Mange barnehager ansetter bevisst personale som er tospråklige til grunnbemanningen sin. Språkkompetansen til ansatte er en viktig ressurs

(kapittel 2.1, Giæver, 2014, s. 164), og hvis barnehager er heldig å ha personale med ulike språkkompetanser må man benytte seg av disse.

I mottaksbarnehagen observerte jeg et barn som fikk språklig støtte fra en tospråklig assistent, som hjalp barnet i en vrien språksituasjon.

Tospråklig assistent som språklig støttespiller

Jeg har satt meg på en krakk ved magnet bordet, hvor Abu holder på å bygge en buss av magneter. Han snakker godt norsk og vi får en god samtale om bussen som vi bygger sammen. En annen gutt Ali, som har vært i barnehagen kun tre dager springer forbi og løper rundt. Ali stopper opp og ser på bussen som Abu har laget, han ødelegger bussen og tar magnetene til Abu. Abu blir lei seg og prøver å fortelle til Ali på norsk at han lekte med magnetene nå. Ali forstår ikke dette, men da kom en tospråklig assistent og forklarte til Ali hvorfor Abu var lei seg på morsmålet til Ali. Deretter ga Ali magnetene tilbake til Abu, og Abu smiler og sier takk. Ali smiler og springer videre.

Her ser man en situasjon mellom to barn som ikke deler samme morsmål. Det ene barnet leker med å bygge en buss av magneter, mens han andre som ikke har lært seg norsk enda springer rundt om kring. Dette kan tolkes som at den tospråklige assistenten var en stilas bygger til Ali. Når Ali får forklart det på morsmålet sitt forstår også han situasjonen og gir magnetene tilbake. Her har muligens den tospråklige assistenten avverget en konflikt mellom de to og minket Abus misnøyer med Ali. Den tospråklige assistenten hjalp barna med å uttrykke tanker og følelser (kapittel 2.1.1, Spernes og Hatlem, 2013, s. 76) slik at begge fikk forståelse av hva som skjedde. Hvordan hadde det godt hvis den tospråklige assistenten ikke hadde vært til stede? Jeg som norskspråklige satt der og skjønnte fort hva som skjedde, men manglet en vesentlig egenskap for å hjelpe til. Her hadde ikke jeg verktøyet til å avverge konflikten. Tospråklige assistenter har en viktig rolle i barnehager med minoritetsspråklige barn, de kan være en avgjørende rolle for at barna får utviklet seg sosialt og individuelt (kapittel 2.1.1 Mjelve, 2002, s. 19). Tospråklige assistenter har en viktig rolle for barns forståelse og trygghet. Det kan også være en trygghet for barna å ha flere barn med samme morsmål i barnehagen. Det kan også være støttende og være en trygghetsfølelse for barna, neste avsnitt handler om dette.

4.2 Barn som tospråklige assistenter

I den ene barnehagen observerte jeg to barn som lekte sammen på arabisk;

To jenter (Sara og Mila) sitter på malerommet og de leker med vann. De fyller glass med vann, såpe og maling. De sitter å snakker sammen på arabisk. Når Sara ser meg, begynner hun å snakke til meg på norsk, og forteller hva de holder på med. Jeg setter meg ned, og de leker videre. Sara snakker med Mila på arabisk, men innimellom sier hun noen ord på norsk, hun peker på ulike gjenstander og sier det på norsk. Mila gjentar det Sara sier på norsk.

Når man arbeider som tospråklig assistent eller tolk, er det ofte to stykker som rullerer på å snakke. Det er en slitsom jobb, men også en viktig jobb. Denne situasjonen kan tolkes som at Sara er en tospråklige assistent for Mila. Sara har tatt på seg rollen, og gjør en viktig jobb for å inkludere og utvide Milas begrepsforståelse. Her er Mila heldig som har ei venninne som snakker samme morsmål som henne og samtidig snakker godt norsk, dette er en støtte for Mila og hun utvider sin forståelse for det som foregår i barnehagen (Kapittel 2.1.2, Giæver, 2014, s. 66). På den ene siden er det ikke barnas oppgave å lære hverandre språket, men på den andre siden så er det en støttende faktor for barn å ha andre der som snakker samme morsmål som seg selv. Da kan barna fungere som brobygger mellom barn som lærer andrespråket og de etnisk norske barna (kapittel 2.1.2, Kibsgaard og Husby, 2014, s. 139).

Når barna leker sammen med andre etnisk norske barn, har barn som deler morsmål en fordel når de leker. De deler språkkunnskapen slik at de får enda større begrepsapparat enn om de hadde vært alene (Kapittel 2.1.2, Giæver, 2014, s. 66). Hvis barnehagen arbeider med å synliggjøre det kulturelle mangfoldet, vet også majoritetsspråklige barna at det er ulik nivå på språkkunnskapene. Da kan også de barna fungere som språkstøtte, og tilpasse leken etter det (kapittel, 2,1,2, Giæver, 2014, s. 66). Hvis det er flere barn i barnehagen som snakker samme morsmål, kan det være en trygghet for dem at de kommer på samme avdeling. Dermed kan de fungerer som tospråklige assistenter for hverandre. Språklig støtte for barn som ikke har utviklet det norske språket enda er noe som begge barnehagen arbeidet med, med blant annet ulike språkpakker blant annet en språkpakke fra Cappelen Damm, TOKTOK. Barnehager som har minoritetsspråklige barn får tilskudd fra regjeringen til å forbedre språkforståelsen til dem, hvor barnehagen står fritt til hva de bruker pengene på, tospråklig assistent eller språkpakker (Kapittel, 2.1, Kunnskapsdepartementet, NOU 2010: 7). Neste kapittel handler om viktigheten med å kunne morsmålet sitt, og språkets rolle i lek.

4.3 Språkets rolle i lek

I intervjuene snakker begge pedagogene om viktigheten med å kunne morsmålet sitt. Den ene pedagogen forteller at når de har oppstartsamtale prater de med foreldrene om at det er viktig å ha fokus på morsmålet, og støtter de å bruke morsmålet så mye som mulig hjemme.

Morsmålet til barna blir en del av deres identitet og knytter de sammen med familien. I dagens samfunn er det et stort press på at minoritetsspråklige barn skal lære seg norsk, og derfor er det viktig å informere foreldrene om viktigheten med å lære seg morsmålet sitt (2.3.2, Mjelve, 2002, s. 12). På den ene siden så er målet at barna skal lære seg norsk, men på den andre siden så er morsmålet en viktig faktor for at barna lærer seg norsk. På morsmålet har barna allerede et begrepsapparat, og man skal da bygge videre på de begrepene barna allerede kan. Hvis barna skal lære seg norsk uten å ha et morsmål i bunn må man starte helt fra begynnelsen (2.1, Giæver, 2014, s.165). Morsmålet blir et felles fundament for å lære andrespråket. Når barn er tospråklig noe som tospråklige assistenter kan hjelpe til med, kan man illustrere dette med Cummins isfjellmetode (Kapittel 2.3, Kibsgaard og Husby 2014, s. 49).

I oppstartfasen bruker de ansatte bildekort, med bilder av hverdagslige ting i barnehagen, som bleie, mat, leker osv. De bruker det som språkstøtte. Hun forteller at det er lite hensyn for henne å si «Ska æ vær med dæ på do?» til et barn som ikke har noe norskforståelse. Videre forteller hun at i en slik situasjon kan barnet blir frustrert og redd for at de ikke vet hva hun vil. Derfor har de bygget opp seg et ordforråd på f.eks. norsk-arabisk. De har lært seg nok ord på arabisk til å forstå hva å gå på do, spise, sove osv. betyr. Her snakker pedagogen om at de lærer seg noen ord på de ulike språkene som finnes på avdelingen, noe som kan være støttende for barna som ikke har lært seg norsk enda. Videre kommer pedagogen med et eksempel på hvorfor det er viktig at man kan noen ord på morsmålet til barna;

«Da kan æ støtt i språket på begge sian, såklart ska ongan lær sæ norsk, men de e ein annerkjennelse for barnet at æ kan nån ord på hennes morsmål. F.eks. hvis vi ska ut og barnet peke opp mot himmeln, så sei æ sol på arabisk, da får barnet føle på å bli bekrefta og forstått. Etter kvart vil æ sei sol på norsk, men i starten kan man sei det på morsmålet sånn at dæm itj føle sæ alein».

Barna har kommet til en ny kultur, med nytt språk, og da kan det være en trygghet at de voksne i barnehagen kan noen ord på deres språk, slik at de ikke føler seg helt alene. Dette kan også

skape trygghet til sitt opprinnelsesland og språk, og det kan påvirke barnas initiativ i lek (Kapittel 2.3.2, Kibsgaard, 1995, gjengitt i Høygård, 2015, s. 205). Dette kan tolkes som at pedagogen anerkjenner barnet og gir det en følelse av å være stolt av sitt språk. Pedagogen godtar at barnet snakker på morsmålet sitt. Å være stolt over seg selv og sitt opphav kan være at man unngår å bli nedvurdert og satt utenfor leken (kapittel 2.3.2, Kibsgaard, 1995, gjengitt i Høygård, 2015, s. 205). Slik som ble nevnt tidligere snakket pedagogen om at de bruker bildekort i oppstartsfasen, og at de lærer seg ord på ulike språk. Dette er eksempler på hvordan de jobber med å støtte barna i språk. Språket har en viktig rolle til å bygge bro, og den binder aktører sammen, som gjør det mulig at leken blir utviklet (kapittel, Kibsgaard, 2015, s. 28).

Begge pedagogene understreker at språk er en viktig kilde til lek.

«Noen av barna streve meir med å kom sæ inn i leiken på grunn av språke».

Den ene pedagogen forteller at det har vært utestenging med tanke på språk. Videre forteller hun at det er veldig forskjellig på barna, for noen tar norske språket fort og kommer inn i leken uten problem, mens andre bruker lengere tid. For å lære språk og utvikle språket er det viktig å delta i samspill med andre, og for barn handler det om å komme med i leken (kapittel 2.3, Høygård, 2013, s. 195). Hvis man mister muligheten til å kommunisere med andre, mister man muligheten til å lære og oppleve tilhørighet og identitet. Derfor er det viktig å lære språk som blir fundamentet for å lære nye språk (Kapittel 2.3, Høygård. 2013, s. 196). Kulset har skrevet om det doble dilemmaet; «for å lære språket må barnet bli inkludert sosialt, men for å bli inkludert sosialt må man kunne språket» (Kulset, 2015, s. 86). Det doble dilemmaet er viktig at man bryter, og her har tospråklige assistenter en viktig rolle for barna. De kan være til støtte i leken og gi barna trygghet og medvirke i hverdagen (kapittel 2.1.1, Gjervan, Andersen og Bleka, 2012, s. 152). Er det slik at man må kunne språket for å komme seg inn i leken? På den ene siden trenger man ikke å kommunisere med ord, man kan også kommunisere med kroppsspråk. Derimot på den andre siden kan man framstå som mindre kompetente i leken hvis man ikke kan språket det blir lekt på (Kapittel 2.3). Pedagogen i den ene barnehagen fortalte at;

«Språk det e et tema som man må jobb med heile tia, og vess noen e helt ny og ikke mestre språket det leikes på bli dæm mindre attraktiv, så i ein periode e det nok en del tynger før språket bynne å løsne».

Når barn leker er det en stor fordel hvis man kan å forhandle på språket, og det kan ta lang tid for flerspråklige barn å komme på samme nivå som jevnaldrende barn. Noe som kan resultere med at de får utdelt roller som er mindre attraktive, eller at de leker med barn som er yngre enn seg selv (kapittel 2.3, Olsen, 2015, s. 65). Derfor kan det som sagt være en støtte for barna å ha noen som kan snakke på deres morsmål, barn og tospråklige assistenter. Morsmålet til barna er en viktig del av deres identitet. Språk og identitet henger nøye sammen, noe som siste avsnitt handler om.

4.4 Identitetsbekreftelse

I temaheftet om språklig og kulturelt mangfold står det (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 17) om viktigheten at barn med annen kultur og språk opplever identitetsbekreftelse og gjenkjenner seg størst mulig i barnehagehverdagen på samme måte som majoritetsspråklige barn. Den første barnehagen jeg besøkte synliggjorde ikke mangfoldet på samme måte som i den andre barnehagen. Når jeg kommer inn i barnehagen er det plakater og informasjon på ulike språk. Videre ser jeg bøker på ulike språk. Det henger mange ulike flagg i gangen og plakater med ord og uttrykk på mange forskjellige språk. Inne på rommene er det ulike mønstre, former og kunstuttrykk i form av tepper, puter, pledd og bilder. I utkleddings kroken henger det klær i alle mulige farger og mønstre og former, dukker og puslespill med ulike hudfarger. Dette kan tolkes som at de prøver å synliggjøre mangfoldet, og gjøre det avdelingen slik at alle barna føler en tilhørighet og identitetsbekreftelse. Det kan også tolkes som at pedagogene jobber bevisst med å bruke omgivelsene til å synliggjøre. Ved å gjøre dette kan bara kjenne seg igjen og få følelsen av at foreldrenes bakgrunn har en betydning (kapittel 2.3.1, Kibsgaard og Husby, 2014, s. 123). I denne barnehagen ser man at avdelingen er preget av at det finnes barn med ulike kulturer og språk, men hvorfor er det viktig at barna opplever identitetsbekreftelse? Hvis barna føler seg trygge på sitt opprinnelsesland kan det føre til at de får en mer tryggere barnehagehverdag og ikke bli satt utenfor leken som nevnt i kapittel 2.3.1 (Kibsgaard, 1995, gjengitt i Høygård, 2015, s. 205). Dette kan hjelpe barna til å føle seg trygge og anerkjent i barnehagehverdagen og hjelpe dem inn i leken. Hvis man har tospråklige assistenter i barnehagen som kommer fra samme opprinnelsesland kan gjøre det lettere for de barna å kjenne seg igjen og forstå det som blir gjort i barnehagen. Dersom barna føler seg trygg på sitt opprinnelsesland i et norsk samfunn kan det påvirke barnas initiativ i lek (Kapittel 2.3.1). Dette kan tolkes slik at med bruk av tospråklige assistenter får barna støtte i leken på morsmålet og følelse av identitetsbekreftelse. Identitetsbekreftelse er et veldig

interessant tema, men som ikke var hovedområde i min oppgave. Det er et tema man kan skrive mye om.

5. Avslutning

Først ønsker jeg å gjenta problemstillingen min; **På hvilken måte kan tospråklige assistenter hjelpe minoritetsspråklige barn inn i leken?**

I denne oppgaven har jeg presentert og plukket ut det jeg mener er mest relevant for problemstillingen min. Hvor jeg først presenterte bakgrunn for tema og problemstilling. Deretter teorien som jeg benyttet i drøftingsdelen. Videre kom metodekapittelet med presentasjon av metode, planlegging av datainnsamling, gjennomføring, analyse av data osv. Til slutt presenterte jeg funnene mine i lys av teori, og drøftet og analyserte dem.

I mine funn opplever jeg som pedagogene ser behovet, og nytten av å ha en tospråklig assistent eller tospråklig lærling som språkstøtte til barna i lek. Noe som også teorien har støttet. Tospråklige assistenter kan støtte barna på morsmålet noe som gjør at de får en trygghet i leken. Morsmålet er en viktig faktor for utvikling av andrespråket, og språk er en stor faktor for å komme seg inn i lek. Dermed har tospråklige assistenter en viktig rolle som støtte for minoritetsspråklige barn i leken. Hvor de kan støtte de i språket slik at de får en bedre forståelse av det som skjer og blir sagt. Mine funn har vist meg at det kan være en avgjørende faktor at tospråklige assistenter støtter minoritetsspråklige barn i leken. Ved å ha noen der som forstår samme morsmål som seg selv kan barna få pusterom og en pause. Tospråklige assistenter fungerer som stillasbyggere i leken, hvor de bygger broer til språk. Minoritetsspråklige barna får da bli delaktig i lek, og muligheten til å henge med i dialogen. Å skape trygghet til minoritetsspråklige barn slik at de føler at de er en del av barnegruppen er viktig for deres tilhørighet. Dessuten er kommunikasjon med andre barna viktig for leken og deres tilhørighet og identitet. Begge pedagogene understreket at tospråklige assistenter er en viktig ressurs for minoritetsspråklige barn. Hvor de har sett resultater og at barna endrer leken sin når de har en voksen der som snakker samme språket. Barn fungerer også som tospråklige assistenter, hvor de støtter hverandre i leken som brobyggere.

Mitt ønske med denne oppgaven er å fremme viktigheten med å lære morsmålet sitt, og at barna får den støtten de trenger for å komme seg inn i leken. Jeg ønsker å inspirere flere til å ha fokus på minoritetsspråklige barn i lek, og at tospråklige assistenter kan være en støttende

faktor for dem. Dette er noe jeg skal ta med meg inn i barnehagen, og fremme for andre ansatte. I rammeplanen (forskrift om rammeplan for barnehagen, 2017, s. 9) står det at barna har ulike kulturelle og individuelle forutsetninger, og barnehagen skal bruke mangfoldet som en ressurs i det pedagogiske arbeidet. Til slutt tar jeg med sitatet jeg brukte i innledningen, noe som understreker at man må bruke mangfoldet som en ressurs og at barna fortjener det.

« æ synes at alle barn fortjener å få en barndom der dæm får bli kjent med barn og voksne fra forskjellige nasjoner og kulturer» - pedagogisk leder

Litteraturliste

- Askland, L. (2011). *Kontakt med barn. Innføring i barnehagelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. Oslo: Gyldendal
- Bergsland D, A. og Jæger, H. (2014). *Bachelor oppgave I barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk
- Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. (2017). Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver av 24. April 2017 nr. 487. Lastet ned fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-04-24-487>
- Giæver, K. (2014). *Inkluderende språkfelleskap i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gjervan, M., Andersen, C.E., og Bleka, M. (2014). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Latvia: Cappelen Damm akademisk.
- Høygård, A. (2013). *Barns språkutvikling. Muntlig og skriftlig*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, L., & Christoffersen A., P. (2010). *I Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: abstrakt forlag
- Kibsgaard, S. (2015). Utelek som språklæringsarena. Kibsgaard, S. og Kanstad, M. (red) (2015). *Lek og samspill i et mangfoldsperspektiv*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kibsgaard, S., og Husby, O. (2015). *Norsk som andrespråk. Barnehage og barnetrinn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kibsgaard, S. og Kanstad, M. (red) (2015). *Lek og samspill i et mangfoldsperspektiv*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Krumsvik, R, J. (2014). *Forskningsdesign og kvalitativ metode, ei innføring*. Bergen: Fagbokforlaget
- Kulset, B, N. (2015). *Musikk og andrespråk. Norsk tilegnelse for små barn med et annet morsmål*. Oslo: Universitetsforlaget
- Kunnskapsdepartementet. (2006). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. Hentet 19. 04.18 fra

https://www.udir.no/globalassets/upload/barnehage/pedagogikk/temahefter/temahefte_om_spraklig_og_kulturelt_mangfold.pdf

Kunnskapsdepartementet. (2010). *Mangfold og mestring— Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsystemet*. NOU 2010: 7 Regjeringen kunnskapsdepartementet. Hentet 19.04.18 fra

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/NOU-2010-7/id606151/sec8?q=tospr%C3%A5klige%20assistent>

Kunnskapsdepartementet. (2010). *Ressurshfte for flerspråklig arbeid i barnehagen Basert på NAFOs kompetanseutviklingsprosjekt for barnehageansatte 2005-10*. Hentet 23.04.18 fra

http://nafo.hioa.no/wp-content/uploads/2013/10/NAFO_Ressurshfte_Barnehageansatte_1-korr.pdf

Kvale, S., og Brinkmann, S. (2009). *I Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal

Kvale, S. (2007). *Doing interviews*. London: SAGE Publications Ltd

Larsen, A., og Slåtten, M. (2015). *En bok om oppvekst, samfunnsfag for barnehagelærere*. Oslo: Fagbokforlaget

Mjelve, Ø, A. (2002). «Hør på maken». *Tospråklig assistanse i barnehagen*. Oslo: barne- og familiedepartementet.

Olsen, M., T. (2015). Utelek som språklæringsarena. Kibsgaard, s. og Kanstad, M. (red) (2015). *Lek og samspill i et mangfoldsperspektiv*. Bergen: Fagbokforlaget.

Sand, S. (2016). *Ulikheter og felleskap. Flerkulturell pedagogikk i barnehagen*. Vallset: Opplandske bokforlag

Spernes, K., og Hatlem, M.(2013). *Den flerkulturelle barnehagen i bevegelse, teoretiske og praktiske perspektiver..* Oslo: Gyldendal akademiske forlag.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg

Vedlegg: observasjonsprotokoll

1. Fysiske settingen: Hva er konteksten, fysiske miljøet?
2. Deltakere: Hvem er med ?
3. Aktivitet: Hva er det som foregår?
4. Samtale: Hva handler den om?

Vedlegg Intervjuguid

Før spørsmålene, skal jeg takke for at pedagogisk leder stilte opp til intervju.

Bakgrunns spørsmål, Barnegruppen og Avdelingen

Hvilken utdanning har du?

- Videreutdanning? Kurs?

Hvor lenge har du jobbet på denne avdelingen?

Hvor mange avdelinger er det på barnehagen?

Hvor mange barn er det på avdelingen?

Hvor mange minoritetsspråklige barn er det på avdelingen?

Hvilken erfaring har du med minoritetsspråklige barn?

Hvor mange ulike språk har dere på avdelingen?

TILRETTELEGGING FOR LEK

Hvordan tilrettelegger dere for lek på avdelingen?

Kan du fortelle litt om hvordan dere tilrettelegger for lek?

- Fysisk lekemiljø
- Hvordan tilrettelegges det for lekegrupper

- Hvordan tilrettelegges det for felles lek ute og inne
- Hvordan er de voksnes rolle i lek?
 - om de går inn i lek og støtter enkeltbarn

INKLUDERING

Hvordan inkluderer dere minoritetsspråklige barn inn i leken?

Ser dere noe forskjell på hvordan minoritets- og majoritetsbarn fungerer i lek?

Strever noen av minoritetsspråklige barna i lek?

- i så fall, hva strever de med?
- Språk?

Hvordan jobber dere med lek når barn ikke har felles morsmål?

Leker majoritetsbarn og minoritetsbarn sammen?

EKSKLUDERING

Har dere observert barn bli ekskludert i lek?

- Har du noen eksempler på når barn blir ekskludert i lek?

Hvordan jobber dere med ekskluderings situasjoner?

- Har du noen eksempler på hvordan dere jobber med ekskluderings situasjoner?
- Hva tror du dette kan skyldes?

Blir minoritetsspråklige oftere ekskluderes enn andre?

Hvordan forebygger dere ekskluderings situasjoner?

ARBEID MED SPRÅK

Hvordan jobber dere med forbedring av språk?

Bruker dere noe bestemt materiell?

- Språkpakke

- Bøker
- Eventyr
- språkgrupper

Hva gjør dere for å støtte minoritetsspråklige barns språkutvikling?

Hvordan bruker dere språk som en ressurs?

- Ord på ulike språk
- Rim og regler
- Bøker på ulike språk
- Fortellinger

Har du eksempel på hvordan dere bruker språk som ressurs?

- Slik at barna kan få identitetsbekreftelse, kultur.
-

ARBEID MED FORSKJELLER

Snakker der om forskjeller med barna?

Hvordan jobber dere med temaet forskjeller?

- Språk
- Utseende
- Lek
- Ritualer
- Religion

Hvordan jobber dere med fordommer?

- Har du eksempler på hvordan dere jobber med fordommer?

Har dere observert barn med fordommer?

Vedlegg: Samtykkeskjema

Navn:

Adresse:

Tusen takk for din deltakelse, og jeg er svært glad for at du vil bidra. Gleder meg til å få høre dine tanker rundt temaet her. Jeg studerer ved Dronning Mauds minne høgskole med vekt på flerkulturell forståelse. I vår skal jeg skrive en bacheloroppgave om minoritetsspråklige barn i leken.

Jeg vil gjerne ta lydopptak under samtalen for dette vil hjelpe meg i analysedelen av oppgaven. Alt som blir sagt her kommer til å bli transkribert og anonymisert. Datamaterialet kommer til å bli slettet innen 3. Mai.

Oppgaven skal være ferdig 3. Mai. Det er frivillig å delta og du kan trekke deg som informant hvis du måtte ønske det.

Mine veiledere:

Marianne Schram, msc@dmmh.no

Gry Mette Dalseng Haugen, gmdh@dmmh.no

Har du noen andre spørsmål så ta kontakt med meg!

Med vennlig hilsen

Signe Tronstad

Epost: signetronstad95@gmail.com

Tlf: 46929750

.....
Jeg samtykker i å delta i denne bacheloroppgaven som informant

.....
Sted/ dato

.....
Underskrift